

Episkop s pogledom v preteklost, sedanost in prihodnost Goriške (tema)

Pod okriljem Znanstvenoraziskovalnega centra **Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU)** v okviru letošnje Evropske prestolnice kulture (**EPK**) Nova Gorica-Gorica v novogoriški Knjigarni in kavarni Maks ob sredah potekajo dogodki projekta Episkop, ki osvetljuje mnogotere preteklosti, raznolike sedanosti in možne prihodnosti Goriške.

Humanistično obarvan Episkop vse od januarja poteka v obliki okroglih miz, predavanj, predstavitev knjig in filmov. Končal se bo decembra letos. Kot je za **STA** povedala vodja projekta Špela Ledinek Lozej, so s sodelavci iz različnih inštitutov **ZRC SAZU** identificirali 12 tematik, ki so povezane z Goriško in zgodovino tega območja. Vsak mesec posamezni inštituti **ZRC SAZU** s pomočjo tudi zunanjih sodelavcev, predvsem strokovnjakov in umetnikov iz Slovenije in Italije, organizirajo dogodke, na katerih odstirajo mnogoplastnost obravnavanih tematik. Posebna pozornost je namenjena vključevanju Slovencev v Italiji, ki igrajo pomembno vlogo tudi znotraj celotne **EPK**.

Episkop in geslo **EPK** Gremo brezmejno

EPK Nova Gorica-Gorica se je zgodil prav zaradi meje, ki je pomenila naprej izgradnjo Nove Gorice in nato gradnjo novih odnosov, ne le med obema Goricama, ampak tudi med dvema državama. To je prineslo tudi razmejevanja tako v političnem kot širšem smislu. Prva dva meseca v okviru Episkopa sta po besedah Ledinek Lozej pokazala, da meja še vedno obstaja. Geslo **EPK** Gremo brezmejno je tako po njenem mnenju časovno zelo zamejeno in hkrati na neki način utopično, "kajti meje in razmejevanja so vedno bila".

"Brez meje ni nobene forme. Politične entitete, kot so države, so vzpostavljene z nekimi ločnicami, ki se imenujejo politične meje, te so, kakršne so. In lahko omogočajo sodelovanje med dvema političnima entitetama. Absolutno nismo proti integraciji v naddržavne entitete, Evropa v tem svetu je še vedno nekaj, k čemur stremimo in kar velja graditi, a kaj bo gradilo evropskost, če ne kopica nekaj manjših entitet," se je ob tem vprašala Ledinek Lozej.

Dodala je, da Episkop geslo **EPK** Gremo brezmejno nagovarja s prevpraševanjem in razmislekom o mejah in mejnostih na tem območju ter z željo, da pokaže na večplastnost, na časovno zamejenost same meje in tudi drugih oblik mejnosti in meja. Bolj kot pozivanje k brezmejnosti velja premisliti procese razmejevanja in vnovičnega zamejevanja, je še menila.

Jezikoslovec Matej Šekli je ob tem dodal, da državna meja ni enaka jezikovni meji. Slovenski lingvistični atlas (**SLA**), ki predstavlja celoten slovenski jezikovni prostor, gre čez meje Republike Slovenije. Spomnil je tudi, da je slovenščina prisotna v petih državah, so pa razlike, kar zadeva njen družben položaj v vsaki od njih, predvsem, ali gre za Slovenijo ali zamejstvo, kjer je "meja še kako očitna, je in bo ostala". Opozoril je še, da se v stroki raziskovanje jezika nikoli ni ustavilo na državni meji.

Po besedah folkloristke Marjete Pisk je prepletanje delovanja raziskovalcev na območju Goriške precej bolj živo, bolj organsko, kot je to videti iz centra, iz Ljubljane. "Tukaj živimo in sodelujemo tako s tržaškim, goriškim, videmskim prostorom, slovensko Benečijo, Kanalsko dolino ..., " je naštela.

Naprej beseda, nato izročilo in knjiga

Teme, s katerim se ukvarja Episkop, so zrasle na presečišču ekspertiz različnih inštitutov, ki so prevzeli koordinacijo posameznega meseca. Gre za relevantne tematike za območje obeh Goric, pa tudi širše regije, t. i. območja Alpe-Jadran oziroma sidrišča srednjeevropskosti na območju med jugovzhodnimi Alpami in severovzhodnim Jadranom.

Januar je bil tako v znamenju besede, februar v sozvočju s pustom namenjen izročilu Goriške. V prvem pomladnem mesecu marcu je v ospredju knjižna produkcija, nato si bodo sledila tematike, kot so vojne in prizadevanja za sožitje, spreminjanje meja, izgradnja novega mesta, pretekle in današnje migracije, zeleno in modernistično mesto, izolacija, alternativne in evropske preteklosti ter prihodnosti.

Episkop nagovarja tudi z večjezično publikacijo in umetnino meseca

<https://www.sta.si/3404316/episkop-s-pogledom-v-pr...>

2 / 2

V okviru Episkopa nastaja tudi publikacija v štirih jezikih: poleg slovenskega, italijanskega in angleškega jezika kot jezikov **EPK** tudi v furlanskem jeziku. Ta je bil na Goriškem do leta 1947 materni jezik večine ljudi. "To je zamolčana preteklost območja in prav z dogodki in publikacijami v okviru Episkopa ozaveščamo o tem širšo javnost," je povedala Ledinek Lozej.

Vsak mesec izide eno poglavje Episkopove publikacije, ki bodo na koncu združena v skupno monografijo. Na prvem dogodku vsakega meseca je predstavljena umetnina, ki je povezana s tematiko posameznega meseca. Umetnine je na podlagi načrtanega programa izbrala umetnostna zgodovinarica Klavdija Figelj.

Celoten prispevek o Episkopu je dostopen na povezavi <https://misli.sta.si/>.